

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
Юридичний факультет
Кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського**

«Актуальні проблеми приватного та публічного права»

**Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 92-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН
України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча
науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І.**

**2 квітня 2021 року
м. Харків**

УДК 349.2:342.727
ББК 67.305
А 43

Актуальні проблеми приватного та публічного права : матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції присвяченої 92-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І. (2 квітня 2021 року). – Харків, 2021. – 333 с.

У матеріалах збірника представлені результати наукових досліджень вчених, присвячених актуальним проблемам приватного та публічного права.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами приватного та публічного права.

Матеріали конференції оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди ЕКhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті юридичного факультету: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

<i>ВАПНЯРЧУК Н.М.</i> ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ ВНАСЛІДОК НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ НА ВИРОБНИЦТВІ: ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ	222
<i>ПОПОВ О.Г.</i> ЩОДО ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ НА УМОВАХ ЗАПОЗИЧЕНОЇ ПРАЦІ	224
<i>ГАВРИЛЮК Ю.М.</i> ЩОДО ПИТАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ДОСТУПНОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ	228
<i>ЗАЙЦЕВ С.Ю.</i> СПЕЦІАЛЬНІ ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ	231
<i>КОРНІЛОВА О.В.</i> ЩОДО ФУНКЦІОНУВАННЯ МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМАНДИ З НАДАННЯ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ	235
<i>РОСТОВСЬКА Ю.В.</i> СПІВВІДНОШЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ, ВИПЛАЧУВАНОЇ ПО БЕЗРОБІТТЮ ТА ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ ГРОМАДЯН	238
<i>ТАРАКАН Ю.І.</i> СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ» ТА «СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»	242

**СЕКЦІЯ «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО. ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС.
ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС. ПРАВО
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»**

<i>ПОНОМАРЕНКО О.М.</i> ПЛЮРАЛИЗМ ДОГОВОРНИХ ФОРМ СОЗДАНИЯ СЕМЬИ: ПЕРСПЕКТИВЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ СЕМЕЙНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ	245
<i>ЛОСЕВ С.С.</i> ОТКРЫТЫЕ ЛИЦЕНЗИИ В АВТОРСКОМ ПРАВЕ БЕЛАРУСИ.....	249
<i>СУЩ О.П.</i> ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КОРПОРАТИВНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ФОНДУ	252
<i>ЦИРКУНЕНКО О.В.</i> ОБМЕЖУВАЛЬНИЙ ПРИПИС ЯК СУДОВА ФОРМА ЗАХИСТУ ПРОТИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЛЯ	255
<i>ГЕЛАШВИЛІ А. Г.</i> ПРАВО ДИТИНИ НА ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ ТА СПОСОБИ ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	258
<i>ГОНЧАРЕНКО К.Ю.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СЕКРЕТНОГО ЗАПОВІТУ	262
<i>ДОЛМАТ Д.Р.</i> ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ	264
<i>КОРШУН О.Т.</i> TAKE-DOWN NOTICE ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: МІЖНАРОДНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ	267
<i>ШЕЙКО К.В.</i> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ	271
<i>ОСТАПЕНКО О.Г.</i> ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ .	274
<i>МЕШКОВА К.О.</i> СКАСУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО КОДЕКСУ: ПИТАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	278
<i>АНДРЕЄНКОВ О.Є.</i> РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ КЕРІВНИКА І ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ВІДНОСИНАХ	280
<i>ХИЛЬКО О.П.</i> ИСТОРИКО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ЗАЩИТЫ ПРАВ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ	282
<i>СІНЬОВА Л.М.</i> ДИТЯЧА БЕЗДОГЛЯДНІСТЬ ТА БЕЗПРИТУЛЬНІСТЬ: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	286

Специфіка законодавчої регламентації та застосування обмежувальних приписів характеризує їх як ефективний інструмент в системі правозахисних заходів, здатних забезпечити ефективне реагування держави на виклики, пов'язані з протидією домашньому насильству. Введення обмежувальних приписів як судової форми захисту проти домашнього насильства у національне законодавство є позитивним і відповідає європейським та світовим стандартам захисту прав людини.

Список використаної літератури:

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами 11 травня 2011 року // Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MU11251>; 2. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» // Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19_3; 3. Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text>; 4. Закон України «Про судовий збір», Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>; 5. Закон України «Про Національну поліцію», Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>; 6. Державна соціальна програма запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80>; 7. Постанові Касаційного цивільного суду (Другої судової палати) у складі Верховного суду від 05 вересня 2019 року у справі № 756/3859/19 (провадження № 61-11564св19) // Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84092340>; 8. Цивільний процесуальний кодекс України Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#top>; 9. Постанові Касаційного цивільного суду у складі Верховного суду від 21.11.2018 року справа № 756/2072/18 Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78267811>; 10. Горбова Г.О. Зарубіжний досвід у сфері протидії насильства в сім'ї (на прикладі окремих країн Європи). Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. Випуск 2-3. Том 3. 2015. С. 211-215.

УДК 347.61

Orcid.org/ 0000-0002-2217-8577

Гелашвілі А. Г.,
аспірантка кафедри цивільно-правових дисциплін
і трудового права імені професора О. І. Процевського,
ХНПУ імені Г. С. Сковороди
a.gelashvili97@gmail.com

ПРАВО ДИТИНИ НА ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ ТА СПОСОБИ ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Відповідно до ст. 27 Конвенції про права дитини держави-учасниці визнають право кожної дитини на рівень життя, необхідний для фізичного,

розумового, духовного, морального і соціального розвитку дитини. При цьому батько (-ки) або інші особи, які виховують дитину, несуть основну відповідальність за забезпечення в межах своїх здібностей і фінансових можливостей умов життя, необхідних для розвитку дитини. В той же час держави-учасниці відповідно до національних умов і в межах своїх можливостей вживають необхідних заходів щодо надання допомоги батькам та іншим особам, які виховують дітей, у здійсненні цього права і у випадку необхідності надають матеріальну допомогу і підтримують програми, особливо щодо забезпечення дитини харчуванням, одягом і житлом.

Таким чином, основний тягар утримання дитини згідно зі світовою практикою покладається на членів сім'ї та родичів. До членів сім'ї та родичів, на яких лежить обов'язок утримувати дитину, згідно з главою 22 СК України відносяться батьки дитини, усиновлювачі, інші члени сім'ї (баба, дід, прабаба, прадід, брати, сестри, мачуха, відчим, особи, в сім'ї яких виховується дитина). При цьому зобов'язаними особами першої черги є батьки, тобто жінка та чоловік, які записані як матер та батько дитини. Всі інші члени сім'ї та родичі притягуються до виконання обов'язку щодо утримання дитини лише у разі якщо батьки відсутні, або не виконують свого обов'язку щодо утримання за поважних причин; дитина потребує утримання; а члени сім'ї та родичі мають можливість щодо надання такого утримання.

Відповідно до ч. 1 ст. 181 СК способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину визначаються за домовленістю між ними. За домовленістю між батьками дитини той із них, хто проживає окремо від дитини, може брати участь у її утриманні в грошовій і (або) натуральній формі. Як правило, домовленість батьків щодо утримання дитини оформлюється договором про сплату аліментів на дитину.

Відповідно до ст. 189 СК батьки мають право укласти договір про сплату аліментів на дитину, у якому визначити розмір та строки виплати. Держава пред'являє підвищені вимоги щодо форми такого договору. Договір про сплату аліментів на дитину укладається у письмовій формі і нотаріально посвідчується. Однією з переваг укладення такого договору є те, що у разі невиконання одним із батьків свого обов'язку за договором аліменти з нього можуть стягуватися на підставі виконавчого напису нотаріуса. На жаль, у чинному сімейному законодавстві, відсутні спеціальні норми щодо підстав та наслідків розірвання або зміни такого договору, визнання його недійсним. На це необхідно звернути увагу робочій групі щодо оновлення ЦК України.

Сплата аліментів іншими членами сім'ї та родичами також можлива за домовленістю сторін. Не дивлячись на те, що главою 22 СК прямо не передбачена можливість укладення аліментного договору між іншими членами сім'ї та родичами на користь дитини, висновок про право таких осіб врегулювати відносини щодо утримання дитини (внука, правнука, сестру, брата тощо) можна зробити з урахуванням загальних положень СК. Згідно з ч. 2 ст. 7 СК України можливість врегулювання сімейних відносин за

домовленістю (договором) між їх учасниками є загальною засадою сімейного законодавства. Відповідно до ч. 1 ст. 9 СК інші члени сім'ї та родичі, відносини між якими регулює СК можуть врегулювати свої відносини за домовленістю (договором), якщо це не суперечить вимогам СК, інших законів та моральним основам суспільства. На жаль, СК не передбачає жодних вимог щодо форми такого договору. Представляється, що зараз до такого договору необхідно застосовувати за аналогією закону ст. 189 СК, а в перспективі, під час реформування цивільного законодавства доцільно передбачити обов'язкове нотаріальне посвідчення будь-якого аліментного договору.

З метою гарантування права дитини на достатній рівень життя, держава імперативно встановлює мінімальний розмір аліментів на дитину. Відповідно до ч. 2 ст. 182 СК розмір аліментів має бути необхідним та достатнім для забезпечення гармонійного розвитку дитини. Тому мінімальний гарантований розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. А мінімальний рекомендований розмір аліментів на одну дитину становить розмір прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку і може бути присуджений судом у разі достатності заробітку (доходу) платника аліментів. Варто зазначити, що умова про дотримання мінімального гарантованого розміру аліментів на одну дитину у розмірі не меншим, ніж 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, є обов'язковою лише для батьків як платників аліментів. Щодо розміру аліментів на дитину, які повинні сплачувати інші члени сім'ї та родичі, у СК встановлені інші правила. Так, відповідно до ч. 2 ст. 272 СК сукупний розмір аліментів, що підлягає стягненню з інших членів сім'ї та родичів, не може бути меншим ніж 30 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. Такий підхід законодавця є непослідовним, і таким який порушує право дитини на достатній рівень життя. Саме тому до Верховної Ради України 16.07.2020 року був внесений проект Закону «Про внесення змін до Сімейного кодексу (щодо збільшення мінімального розміру аліментів, що стягуються на дитину з інших членів сім'ї та родичів)». У цьому проекті пропонується внести зміни до частини 2 ст. 272 СК та законодавчо закріпити мінімальний розмір аліментів, що підлягають стягненню на дитину з інших членів сім'ї та родичів не менш 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. Таку пропозицію безумовно слід підтримати. Представляється доцільним привести мінімальний розмір аліментів до єдиних стандартів. Саме такий підхід буде відповідати принципу дотримання найкращих інтересів дитини.

Держава гарантує дитині право на утримання від батьків та інших членів сім'ї та родичів шляхом впровадження у систему законодавства України мір відповідальності за невиконання або неналежне виконання зобов'язаними особами обов'язку щодо утримання дитини. Ці міри носять як приватно-правової, так й публічно-правовий характер. Вони мають на меті стимулювати зобов'язаних осіб до належного виконання свого обов'язку й протидіяти

правопорушенням у цієї сфері. Необхідно зазначити, що за останній час в Україні значно посилися міри охорони у сфері гарантування дитині права на утримання від батьків та членів сім'ї. 28 серпня 2018 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання». До мір відповідальності за порушення права дитини та утримання відносяться:

- *стягнення неустойки* (пені) у розмірі одного відсотка суми несплачених аліментів за кожен день прострочення від дня прострочення до дня їх повного погашення або до дня ухвалення судом рішення про стягнення пені, але не більше 100 відсотків заборгованості;
- обмеження у праві управління транспортними засобами;
- обмеження у праві користування огнестрільною зброєю, пневматичною та холодною зброєю;
- обмеження у праві полювання;
- обмеження у виїзді за кордон;
- притягнення до адміністративної відповідальності;
- притягнення до кримінальної відповідальності тощо.

Для способів забезпечення (гарантування) права дитини на достатній рівень життя відноситься також і матеріальна допомога, яка надається державою сім'ям з дітьми. Підстави та процедура надання державної соціальної допомоги встановлюються Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми». Варто зазначити, що рівень соціальної допомоги з боку держави, залежить від економічного розвитку держави. Чим більш економічно розвинутою є держава, тим більш розвинутою є система соціального захисту населення. Україна, на жаль, не відноситься до найбільш економічно розвинутих держав. Тому система соціального захисту спрямована на підтримку лише найбільш соціально та економічно вразливих категорій населення. Не викликає сумнівів, що дитина є суб'єктом який повинен отримувати державну допомогу в першу чергу, й держава зобов'язана таким чином будувати систему соціального захисту, щоб право дитини на достатній рівень життя було гарантовано на всіх рівнях. В сучасних умовах пандемії, коли багато людей втратили джерела доходу, й по об'єктивним причинам не можуть належним чином виконувати обов'язок щодо утримання дітей, держава, незалежно від рівня свого економічного розвитку, зобов'язана допомогти сім'ям, які потребують соціального захисту. В багатьох країнах світу сім'ям, які виховують дітей, сплачується адресна державна допомога. В Україні також були зроблені кроки щодо подолання наслідків пандемії у сфері соціального захисту населення. Так, 8 квітня 2020 року КМУ була прийнята Постанова «Деякі питання надання державної соціальної допомоги». Але вона стосується в більшості лише організаційних питань надання соціальної допомоги. На жаль, державою на сьогодні не прийнято жодних кроків щодо

сплати додаткових грошових виплат, спрямованих на гарантування дитині права на достатній рівень життя.